

են մզնատապի մանրէներու տեսակները: Ընդհակառակն ուրիշները կը մտածեն որ բազմազգեցիկ շինուկի շատ մեծ քանակութիւն պէտք պիտի ըլլայ ներարկել դարմանելու համար, և թէ հետեւաբար լաւագոյն է դեռ շարունակել մզնատապի զանազան մանրէներու ուսումնասիրութիւնը և իւրաքանչիւրին համար յատուկ շինուկ մը փնտռելը:

Մինչև որ գիտութիւնը իւր նոր յառաջդիմութիւններն ընէ, առ այժմ բժշկը պէտք է իսկոյն խայթումն ընէ, հանէ մի քանի ԸՄ՝ հեղուկ, և զրկէ զայն քիմիական լուծարան մը, բայց ինքն առանց պատասխանին սպասելու, եթէ կը տեսնէ որ հեղուկը թարախալից է կամ պղտոր, առաջին ներարկում մը պէտք է ընէ շինուկի: Մանրէական ցննութեան ելքին համեմատ յաջորդ օրերու մէջ պիտի շարունակէ կամ ոչ՝ ներարկումները:

Միջոց խայթումին կարևորութիւնը անսանձ է. այս միջոցաւ ստուգուեցան մզնատապի զանազան դէպքեր, որոնք առաջ չէին մեկնուել:

Ապագայ ուսումնասիրութիւնը դեռ աւելի պիտի պարզեն, ինչ որ հիմա դեռ բոլորովին բացայայտ չէ:

Զգուշութիւնք

Անտարակոյս այս մզնատապը փոխադրական է: Վարակումը կրնայ յառաջ գալ խօսելու միջոց ծայթեած թուրքի մանրիկ կաթիլներէն, ուստի նաև առանց շօշափման ալ: Մզնատապի մանրէն առաւելապէս իր բնակութիւնը կը հաստատէ ռնգաց և կոկորդի լորձունքի մէջ. անկէ կը տարածուի ջղային կեդրոններու մէջ՝ արեան կամ աւիշի միջոցաւ, և ուղղակի՝ ռնգային խոռոչներով:

Բանակի մէջ, հազիւ թէ դէպք մը կ'անդադարձուի, նոյն խումբին բոլոր գինուորները կը ցննուին իսկոյն, և այն աւելն որոնց վրայ մանրէները կը գտնուին, կ'առանձնացունին փոխադրութեան և վարակման տարօրինակութիւնները, յառաջ

կու գան այս առողջ անձինքներէ, որոնք մանրէներ կը կրեն. ուստի պէտք չէ անհոգանալ վարակման առջին առնելու, առանձնացնելով վարակուածները, փոքրիկ վրձինով մը կոկորդի մէջը և ռնգաց խոռոչներն օծելով օտախառն կլիսեոքինով, և այլն: Սակայն այս նախազգուշութիւնները, որոնք կիրառութիւնը այլևս սովորական եղած է գինուորանոցներու մէջ, պէտք է որ կիրարկուին նաև գինուորական շրջանակներէ տարբեր միջավայրերու մէջ ալ. որովհետեւ եթէ գինուորական բժշկաց արդիւնքն է և պարծանք՝ այս ամենածանր համաճարակին դէմ աւելն աւելի սաստիկ կոտլած ըլլալին, այնու հանդերձ պէտք չէ բնաւ մոռնալ, որ ուղղա—որդային մզնատապը հիւանդութիւն մ'է, որ իւր զոհերը կը հնձէ մանկութեան և պատանեկութեան գեղեցիկ ծաղիկներու մէջ ալ:

Հ. Յ. ԱԻԿԵՐ

ԱՆՈՒՆԴ ԵՒ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ

Յայտնի է որ մարդկային բնական ուժի ամէն արտայայտութիւնը արդիւնք մ'են մեր մկանանց (նեարդ, շիղ), որոնք կրնան համարուիլ տեսակ մը գործարանաւոր մեքենաներ՝ միշտ քիմիական ուժերով լեցուած: Իսկ մկանանց ոյժը յառաջ կու գայ սննդառութենէ: Անցեալ դարու կէսին առնենքը Julius Liebig դիտեց և ապացուցցոյց որ մեր մկանանց գլխաւոր ոյժը յառաջ կու գայ սպիտային նիւթերէ, որոնք կը գտնուին մեծաւ մասամբ միսի, հաւկթի և կաթի մէջ: Այն ժամանակն էր որ բնութիւնը զօրացնելու համար բժշկները կը յանձնարարէին առատ մսեղէն սնունդ: Սակայն այս գրութեան սխալ ըլլանք անդադառնալու համար բաւական էր միայն դիտել գործաւոր գասակարգին սննդառութիւնը, որոնք թէ՛ աւելի կը գործեն մկաններով և թէ՛ նուազ միս կ'ուտեն:

Հիմա քնդակալական գիտեցողք որ եթէ ինչ ինչ պարագայից մէջ սպիտը կը ծառայէ մկանանց ոյժ յառաջ բերելու, սակայն բուն այդ գործը արդիւնք է ալիւրեդինաց, չաքարի և ճարպեղինաց: Արդէն շատ տարիներէ ի վեր Անգղիացի չաքարի օգուտը փորձած էին հնդկական զոնդերու վրայ. և այսօր երբ գինուորաց Կոնկոատ (chocolate) կը դիպուի պատերազմի դաշտին վրայ, ոչ թէ միայն ախորժեիկ հաճող մը կամ նուէր մը կ'ըլլուի, այլ մահաւանդ ամեն ինչ ալիւրեդինացար նուէրը կը տրուի անոնց: